

השפ"ח כארגון לומד - מחשבות מחפשות עשייה

השותפים: ד"ר דניאלה פלד – פסיכולוגית מחוזית מחוז חיפה; ד"ר מייק טפליץ - מנהל שפ"ח גליל עליון, חבר הנהלת אפק - האגודה הישראלית ללימוד תהליכים קבוצתיים וארגוניים; מירב שפר – פסיכולוגית חינוכית מדריכה.

הרעיון העומד בבסיס היוזמה הינו קידום החשיבה המערכתית והיישום שלה במחוז, באמצעות חקירה ולמידה של נושאים תיאורטיים וסוגיות העולות מן השטח הקשורים לעבודה המערכתית של הפסיכולוג החינוכי. להבדיל מלמידה, הנעשית בדרך-כלל תוך התבוננות על המסגרות החיצוניות לנו, הכוונה בקבוצה זו הינה להפנות את הזרקור אל תוך השפ"חים, ולבצע חקירה והתבוננות על תהליכים מערכתיים וארגוניים המתרחשים בתוכם, ובינם לבין חלקים אחרים של המערכת (בתי הספר והגנים, אגף החינוך, משרד החינוך ועוד).

הרעיון היה, שחשיבה מסוג זו, ובהמשך, אולי פיתוח דרכי התערבות מתאימות בתוך השפ"חים, עשויים לקדם תהליכי למידה שינוי והתפתחות של השפ"ח כארגון. אחת התרומות של תהליך מעין זה (אם אכן יתקיים בתוך שפ"חים), יכולה להיות למידה מתוך התנסות לגבי תהליכים מערכתיים אותם אמורים הפסיכולוגים ללוות, ליזום ולקדם במסגרות החינוכיות. כפי שמטפל נעזר בטיפול שלו על מנת להבין את מהות התהליך הטיפולי, שירות פסיכולוגי עשוי להיעזר בהתערבות מערכתית פנימית של עצמו, על מנת להבין מה זו עבודה מערכתית. הנחת העבודה היא שהאפקטיביות, הביטחון והיכולת האמפתית של השפ"ח להוביל התערבות מערכתית במוסדות החינוך ובקהילה שמחוצה לה תגדל אם השפ"ח יראה את עצמו כארגון שאינו מחוץ להתערבות, אלה חלק ממנה ובתוכה. כיצד נוכל לבחון תהליכים מערכתיים כגון מטרות ארגוניות, סמכות ומנהיגות, תפקידים, היווצרות תתי מערכות וממשקים במערכת החינוך שבחוץ, אם אין מודל פנימי של חקירת אותם תהליכים בתוך השפ"ח?

למשימה אותרו וגויסו פסיכולוגים חינוכיים ממחוז חיפה אשר זוהו כבעלי עניין וניסיון בתחום המערכתי. שמונת חברי הקבוצה נפגשים אחת לשבועיים בהנחייתו של ד"ר מייק טפליץ. בנוסף למנחה (שבעצמו מנהל שפ"ח), משתתפים בקבוצה הפסיכולוגית המחוזית, פסיכולוגית מנוסה הלומדת ייעוץ ארגוני פסיכואנליטי, מנהלת שפ"ח, פסיכולוגים מומחים ופסיכולוגים מתמחים. באופן שחלקו מכון וחלקו אקראי ולא מודע, נוצרה קבוצה קטנה אך הטרוגנית המייצגת עמדות, דורות, וזוויות ראייה שונות ומגוונות בשדה המקצועי. הקבוצה פועלת כארגון לומד, המשלבת לימוד והתבוננות תיאורטית יחד עם נגיעות דינמיות בקבוצה כארגון. להבדיל מהתערבות מערכתית שבאה עם סילבוס המוכן מראש, התהליך הקבוצתי הוא זה שמזהה ויוצר את התכנים הרלוונטיים בחשיבה ובפרקטיקה המערכתית.

לסיכום, מדובר בפיילוט מרתק וחדשני. המטרה היא שהרעיון של חקירה פנימית של השפ"ח בארגון יתחיל לחלחל לשטח בכל מיני אופנים וכך יניע תהליכי העצמה, השפעה ושינוי מערכתי ברוח התכנית האסטרטגית. בנוסף, יש כאן ניסיון לייצר עתודה של פסיכולוגים חינוכיים, שיפעלו כיועצי פנים בתוך השפ"ח כארגון. אמנם הפוזיציה של יועץ פנים תמיד רגישה ושבירה, אך בעלת פוטנציאל עצום בהובלת תהליכים.